ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 18.5.2015
COM(2015) 208 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Ένατη ετήσια έκθεση 2014 σχετικά με την υλοποίηση της κοινοτικής βοήθειας δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 389/2006, της 27ης Φεβρουαρίου 2006, για τη σύσταση μέσου χρηματοδοτικής στήριξης για την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Ένατη ετήσια έκθεση 2014 σχετικά με την υλοποίηση της κοινοτικής βοήθειας δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 389/2006 του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2006, για τη σύσταση μέσου χρηματοδοτικής στήριξης για την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 389/2006[1] του Συμβουλίου («ο κανονισμός για τη βοήθεια») αποτελεί τη βάση για την παροχή βοήθειας προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα (ΤΚΚ) και απαιτεί την υποβολή ετήσιας έκθεσης προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η παρούσα έκθεση αφορά το 2014.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

Από το 2006 έως το τέλος του 2014 είχε προγραμματιστεί ποσό ύψους 370 εκατ. ευρώ για την υλοποίηση ενεργειών βάσει του κανονισμού για τη βοήθεια. Το ποσό του ετήσιου προγράμματος για το 2014 ήταν 32,96 εκατ. ευρώ[2]. Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) για την περίοδο 2014-2020 προσφέρει πολυετή προοπτική στο πρόγραμμα και προβλέπει για πρώτη φορά πιο σταθερή, ετήσια χρηματοδότηση. Το πρόγραμμα βοήθειας έχει, ωστόσο, προσωρινό χαρακτήρα, αφού στόχος του είναι να διευκολύνει την επανένωση της Κύπρου, και ο κανονισμός αριθ. 1311/2013 του Συμβουλίου[3] για τον καθορισμό του ΠΔΠ επιτρέπει την αναθεώρησή του στην περίπτωση που η επανένωση επιτευχθεί κατά την περίοδο του ΠΔΠ. Μετά την κοινή δήλωση της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής ηγεσίας τον Φεβρουάριο του 2014, η Επιτροπή υποσχέθηκε να εντείνει τις προσπάθειές της ώστε να βοηθήσει την τουρκοκυπριακή κοινότητα να προετοιμαστεί για την εφαρμογή του κεκτημένου.

3. ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το πρόγραμμα υλοποιείται στις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας όπου η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δεν ασκεί ουσιαστικό έλεγχο και όπου η εφαρμογή του κεκτημένου έχει ανασταλεί προσωρινά κατ' εφαρμογή του πρωτοκόλλου 10 της Συνθήκης προσχώρησης. Η βοήθεια υλοποιείται κυρίως μέσω άμεσης διαχείρισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά η διαχείριση ορισμένων έργων γίνεται έμμεσα από το πρόγραμμα ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) και το Βρετανικό Συμβούλιο.

Η Επιτροπή υλοποιεί το πρόγραμμα σε ένα ιδιαίτερο πολιτικό, νομικό και διπλωματικό πλαίσιο. Για να μπορέσει η Επιτροπή να υλοποιήσει το πρόγραμμα με βάση τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, απαιτούνται ορισμένες *ad hoc* ρυθμίσεις. Υπό κανονικές συνθήκες, τα προγράμματα βοήθειας που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ περιλαμβάνουν συμφωνίες με τη δικαιούχο κυβέρνηση που προσδιορίζουν το νομικό πλαίσιο της αναπτυξιακής βοήθειας. Τέτοιου είδους συμφωνίες δεν μπορούν να συναφθούν σχετικά με τη βοήθεια προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα και η Επιτροπή πρέπει να βασιστεί στους κατά την κρίση της τοπικά ισχύοντες κανόνες και προϋποθέσεις. Η διαχείριση και ο

[1] ΕΕ L 65 της 7.3.2006, σ. 5.

[2] Απόφαση C(2014)9366 της Επιτροπής.

[3] ΕΕ L 347 της 2.12.2013, σ. 884.

μετριασμός του εγγενούς κινδύνου είναι μέρος της ευθύνης της Επιτροπής, ενώ τα μέτρα που εγκρίνονται περιλαμβάνουν εντατική παρακολούθηση και υποστήριξη των δικαιούχων, αναθεωρημένους όρους πληρωμής και προσεκτική προσέγγιση όσον αφορά τη χρήση τραπεζικών εγγυήσεων. Η βοήθεια περιλαμβάνει στήριξη με τη μορφή σημαντικού ποσού επιχορηγήσεων, για την οποία απαιτείται διαχείριση με εντατική χρήση πόρων.

Για να εξασφαλιστεί η επιτυχής και βιώσιμη εφαρμογή στο περιβάλλον αυτό, η τουρκοκυπριακή κοινότητα πρέπει να δεσμευθεί πλήρως ως προς την εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο. Η συνεργασία μεταξύ της τουρκοκυπριακής και της ελληνοκυπριακής κοινότητας εξακολουθεί να είναι αναγκαία για την επίτευξη του τελικού στόχου της επανένωσης.

Η ομάδα διαχείρισης του προγράμματος χρησιμοποιεί το γραφείο στήριξης του προγράμματος της ΕΕ (EUPSO) στο βόρειο τμήμα της Λευκωσίας. Η αντιπροσωπεία της Επιτροπής στην Κύπρο διοργανώνει επίσης συναντήσεις, σεμινάρια και συνεντεύξεις Τύπου και επικοινωνεί με το κυπριακό κοινό σε όλο το νησί, μεταξύ άλλων σχετικά και με το πρόγραμμα.

4. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

4.1. Γενική επισκόπηση

Αναμενόταν πρόοδος στις συνομιλίες διευθέτησης, οι οποίες ξεκίνησαν εκ νέου μετά την κοινή δήλωση των ηγεσιών τον Φεβρουάριο. Η Επιτροπή ήταν έτοιμη να προσαρμόσει το πρόγραμμα σύμφωνα με τις ανάγκες, με στόχο τη διευκόλυνση και την περαιτέρω ανάπτυξη ενδεχόμενων συμφωνιών. Δυστυχώς, κατά την περίοδο αναφοράς δεν επιτεύχθηκε ουσιαστική πρόοδος στις συνομιλίες. Η Επιτροπή συνεχίζει να εφαρμόζει τον κανονισμό για τη βοήθεια, με συνολικό στόχο τη στήριξη της επανένωσης.

Στις σημαντικές εξελίξεις που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια του 2014 περιλαμβάνονται τα εγκαίνια του νέου δικοινοτικού σταθμού επεξεργασίας λυμάτων της Λευκωσίας στη Μια Μηλιά/Haspolat. Πάνω από 50 επιδοτήσεις υπογράφηκαν στο πλαίσιο τριών προσκλήσεων υποβολής προτάσεων που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη στήριξη της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα, της τοπικής ανάπτυξης και της κοινωνίας των πολιτών. Το πρόγραμμα υποτροφιών, το οποίο ανατέθηκε στο Βρετανικό Συμβούλιο για το 2014, παρείχε στήριξη σε 115 φοιτητές.

Τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης με στόχο την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη στήριξη της Διερευνητικής Επιτροπής για τους Αγνοούμενους παρουσίασαν βελτιωμένα αποτελέσματα. Με τη διεξαγωγή μιας εναρκτήριας συνεδρίασης στις Βρυξέλλες και σειράς αποστολών στην Κύπρο ξεκίνησε ένας νέος κύκλος μέτρων βοήθειας, χρηματοδοτούμενων από το πρόγραμμα TAIEX, με τη συμμετοχή 60 εμπειρογνωμόνων των κρατών μελών.

Όπως και τα τελευταία δύο έτη, καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων που χρηματοδοτούνται από προηγούμενα προγράμματα, και έτσι το 2014 περατώθηκαν 225 συμβάσεις. Στο τέλος του έτους εκκρεμούσαν 264 συμβάσεις, έναντι 533 στο τέλος του 2011. Αυτό αντικατοπτρίζει τον ως επί το πλείστον ολοκληρωμένο, σημαντικό όγκο εργασίας που προέρχεται από την πολύ μεγάλη κατανομή κονδυλίων κατά την έναρξη της εφαρμογής του προγράμματος βοήθειας, ιδίως δε τον σημαντικό αριθμό των επιχορηγήσεων. Με

αυτόν τον τρόπο κατέστη δυνατός ο εξορθολογισμός του προγράμματος, ο οποίος οδήγησε σε μια πιο στοχευμένη προσέγγιση και έναν πιο διαχειρίσιμο φόρτο εργασίας.

Ένα ακανθώδες ζήτημα ήταν η σύμβαση για την κατασκευή του δικτύου αποχέτευσης της Αμμοχώστου, η οποία λύθηκε τον Σεπτέμβριο του 2013 από την Επιτροπή. Η διαδικασία επίλυσης της διαφοράς, για την οποία ακολουθούνται οι όροι της σύμβασης της Διεθνούς Ομοσπονδίας Συμβούλων Μηχανικών (FIDIC), έχει αναλώσει σημαντικό χρόνο και στα τέλη του 2014 βρισκόταν στο στάδιο του φιλικού διακανονισμού. Η υπόθεση αυτή έχει αναδείξει τον σημαντικό ρόλο που πρέπει να διαδραματίσει η τουρκοκυπριακή κοινότητα για τη διευκόλυνση της ομαλής εκτέλεσης των έργων, καθώς και της επίλυσης των διαφορών.

Η εξαργύρωση ορισμένων τραπεζικών εγγυήσεων που έχουν εκδοθεί από τοπικές τράπεζες δεν ήταν προηγουμένως δυνατή. Τα μέτρα που λήφθηκαν από την τουρκοκυπριακή κοινότητα το 2013 (τροποποιήσεις τοπικών νομικών κειμένων και μονομερής χορήγηση ειδικού καθεστώτος στο EUPSO) θεωρήθηκαν επαρκή από την Επιτροπή για την προστασία του μηχανισμού επίλυσης συμβατικών διαφορών και των τραπεζικών εγγυήσεων. Αυτό, με τη σειρά του, επέτρεψε στην Επιτροπή να προβεί στην υπογραφή επιδοτήσεων για ΜΜΕ, οι οποίες εξαρτιόνταν από την επίλυση του προβλήματος των τραπεζικών εγγυήσεων.

Οι πόροι που διατίθενται στο πλαίσιο του κανονισμού για τη βοήθεια χρησιμοποιούνται επίσης για την υποστήριξη δραστηριοτήτων, και το 2014 υπογράφηκε μια νέα σύμβαση, διάρκειας 24 μηνών, για την επέκταση της παροχής διοικητικής υποστήριξης στην υπηρεσία EUPSO έως τον Ιούλιο του 2017.

4.2. Πρόοδος ανά στόχο

Ο συνολικός στόχος του προγράμματος βοήθειας είναι να διευκολύνει την επανένωση της Κύπρου ενθαρρύνοντας την οικονομική ανάπτυξη της τουρκοκυπριακής κοινότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στην οικονομική ενοποίηση του νησιού, στη βελτίωση των επαφών μεταξύ των δύο κοινοτήτων και με την ΕΕ και στην προετοιμασία για την υιοθέτηση του κεκτημένου. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν το 2014 για την επίτευξη καθενός από τους στόχους του κανονισμού για τη βοήθεια.

4.2.1. Στόχος 1: Ανάπτυξη και αναδιάρθρωση υποδομών

Τον Μάρτιο πραγματοποιήθηκε, μετά από μεγάλη καθυστέρηση, η μερική προσωρινή αποδοχή του τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού του δικτύου νέας γενιάς και ολοκληρώθηκε η μεταφορά του μέρους του δικτύου που αφορά τη μετάδοση. Ωστόσο, το σχέδιο για τον διαχωρισμό, εκ μέρους της τουρκοκυπριακής κοινότητας, της παροχής υπηρεσιών από τη λειτουργία του δικτύου δεν έχει υλοποιηθεί, και δεν έχει επιτευχθεί η πλήρης απελευθέρωση του τομέα.

Τον Απρίλιο έλαβαν χώρα τα εγκαίνια του νέου δικοινοτικού σταθμού *επεξεργασίας λυμάτων* (ΣΕΛ) της Λευκωσίας στη Μια Μηλιά/Haspolat. Πρόκειται για τον μεγαλύτερο ΣΕΛ σε ολόκληρο το νησί, η οποία εξυπηρετεί και τις δύο κοινότητες στη Λευκωσία. Τα έργα κατασκευής υλοποιήθηκαν μέσω του UNDP, με χρηματοδότηση από το Συμβούλιο Αποχετεύσεων της Λευκωσίας και την ΕΕ. Στόχος είναι η επαναχρησιμοποίηση των επεξεργασμένων λυμάτων και από τις δύο κοινότητες· οι σχετικές εργασίες σχεδιασμού θα ξεκινήσουν το 2015, αλλά για τον προγραμματισμό και την υλοποίησή τους θα πρέπει πρώτα να επαληθευτεί η συμφωνία μεταξύ των κοινοτήτων σχετικά με τις ρυθμίσεις για τη νομή των υδάτων.

Η ΕΕ έχει αναλάβει επίσης την προώθηση των συζητήσεων που αφορούν την προσπάθεια ευθυγράμμισης για την αντικατάσταση ενός σημαντικού *κεντρικού αγωγού λυμάτων*, ο οποίος θα συνδέεται με τη ΜΕΛ στη Μια Μηλιά/Haspolat και θα εξυπηρετεί και τις δύο κοινότητες στη Λευκωσία. Το έργο αυτό θα χρηματοδοτηθεί από την ΕΕ.

Υλοποιήθηκε το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών αποκατάστασης που εκκρεμούν για την καταπολέμηση της διάβρωσης και άλλων προβλημάτων στον *σταθμό επεξεργασίας λυμάτων* στη Μόρφου/Güzelyurt, και το 2015 αναμένεται να εκδοθεί το (οριστικό) πιστοποιητικό επιδόσεων. Για τον σταθμό αυτό έχει σχεδιαστεί ένα σύστημα για την επαναχρησιμοποίηση υδάτων από τη γεωργία, και η πρόσκληση υποβολής προσφορών θα δημοσιευτεί το 2015.

Ο νέος σταθμός *επεξεργασίας λυμάτων* στην Αμμόχωστο παραδόθηκε το 2013, αλλά λόγω προβλημάτων διάβρωσης κατέστη αναγκαία η επικάλυψη ή αντικατάσταση ορισμένων δομικών στοιχείων κατά τη διάρκεια της περιόδου κοινοποίησης των ελαττωμάτων, η οποία συνεχίζεται το 2015.

Πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη με στόχο τη διαμόρφωση τρόπων ώστε να δοθεί σημαντική τεχνική βοήθεια για την περαιτέρω ενίσχυση των δυνατοτήτων της τουρκοκυπριακής κοινότητας στους τομείς των υδάτων, των λυμάτων και των αποβλήτων. Η σχετική σύμβαση αναμένεται να συναφθεί στις αρχές του 2015.

Στον τομέα των *στερεών αποβλήτων*, είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα ώστε να επεκταθεί η χωρητικότητα του χώρου υγειονομικής ταφής στον Κουτσοβέντη/Güngör με δεύτερη «κυψέλη», όπως είχε προβλεφθεί κατά τον σχεδιασμό του έργου. Η επέκταση αυτή προβλεπόταν στο προγραμματισμό του 2014. Η εντατική συμμετοχή στον εν λόγω τομέα είναι αναγκαία για τη μείωση και, τελικά, την εξάλειψη της ανεξέλεγκτης απόρριψης. Η παροχή περαιτέρω βοήθειας για την ολοκλήρωση και την υλοποίηση του ρυθμιστικού σχεδίου για τα στερεά απόβλητα, όπως απαιτείται από το κεκτημένο της ΕΕ, θα ξεκινήσει το 2015.

Όσον αφορά την *προστασία της φύσης*, υπογράφηκε σύμβαση με το UNDP για την ολοκλήρωση των κέντρων ενημέρωσης και διαχείρισης σε τέσσερις ειδικές περιοχές προστασίας του περιβάλλοντος (SEPA). Η κατασκευή αυτών των κτιρίων διακόπηκε το 2011, μετά από καταγγελία της σύμβασης. Στο ενδιάμεσο διάστημα δεν κατέστη δυνατή κάποια παρέμβαση, και από την πλευρά των ομολόγων της τουρκοκυπριακής κοινότητας εξακολουθούν να υφίστανται επιφυλάξεις, εξαιτίας μιας ανεπίλυτης διαφοράς με τον πρώην ανάδοχο. Επιπλέον, τα σχέδια πρέπει να δείχνουν σεβασμό προς το περιβάλλον και πρέπει να επιτευχθεί συμφωνία με την τουρκοκυπριακή κοινότητα για τις λεπτομέρειες του σχεδιασμού.

4.2.2. Στόχος 2: Προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης

Βάσει της τρίτης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων (3 εκατ. ευρώ) για *τοπική ανάπτυξη*, υπογράφηκαν 7 συμβάσεις επιχορήγησης. Στόχοι είναι η ενίσχυση της φυσικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, η βελτίωση των βασικών τοπικών υπηρεσιών και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της τοπικής διακυβέρνησης σε αγροτικές περιοχές. Από τις 37 επιχορηγήσεις που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο παλαιότερων τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, 13 περατώθηκαν το 2014 και 12 συνεχίζονται.

Στο πλαίσιο της στήριξης της *ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ*, υπογράφηκαν 40 επιχορηγήσεις ως συμβολή στον εκσυγχρονισμό των ΜΜΕ, με μια συνιστώσα που

αφορούσε νεοσύστατες επιχειρήσεις βάσει μιας κλήσης υποβολής προτάσεων ύψους 5 εκατ. ευρώ. Ολοκληρώθηκε η χαρτογράφηση της αγοράς για την επεξεργασία τροφίμων και τον οικολογικό τουρισμό, κατά τη διάρκεια της οποίας προσδιορίστηκαν πιθανά εξειδικευμένα προϊόντα.

Χορηγήθηκε συνεχιζόμενη τεχνική στήριξη σε φορείς *αγροτικής ανάπτυξης* στους τομείς της υγείας των φυτών, της διαφοροποίησης καλλιεργειών, της βιολογικής γεωργίας, καθώς και της στήριξης για την υλοποίηση των επιχορηγήσεων. Η καταπολέμηση της ζημίας που προκαλεί η μύγα της Μεσογείου στις καλλιέργειες της ελιάς είναι σημαντική για ολόκληρο το νησί, και στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή διευκόλυνε την πραγματοποίηση δικοινοτικών επαφών και υποστήριξε το πρώτο δικοινοτικό φεστιβάλ ελιάς, αν και ο αντίκτυπος αυτών των δραστηριοτήτων περιορίστηκε λόγω πολιτικών ευαισθησιών. Το 2014 υπογράφηκε μια νέα σύμβαση για τον σχεδιασμό ενός συστήματος διάθεσης ζωικών υποπροϊόντων. Το 2014 ξεκίνησε επίσης διαδικασία υποβολής προσφορών σχετικά με την παροχή τεχνικής βοήθειας για την εκρίζωση των νόσων των ζώων. Η σχετική σύμβαση αναμένεται να συναφθεί κατά το πρώτο τρίμηνο του 2015.

Στον τομέα της *εκπαίδευσης*, και οι 10 επιχορηγήσεις για σχολεία που υπογράφηκαν στα τέλη του 2013 βρίσκονταν στο στάδιο της υλοποίησης. Πρόκειται για το πέμπτο πρόγραμμα (ύψους 0,7 εκατ. ευρώ) στον τομέα αυτό, με το οποίο προωθούνται σύγχρονες μέθοδοι διδασκαλίας και κοινά σχέδια μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Οι πόροι για τα σχολεία είναι ιδιαίτερα περιορισμένοι στο βόρειο τμήμα της Κύπρου και, σε πολλές περιπτώσεις, οι επιχορηγήσεις της ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη.

Μετά την ολοκλήρωση του έργου σχετικά με την *επαγγελματική εκπαίδευση, την κατάρτιση και την αγορά εργασίας* (VETLAM) το 2012 και την αξιολόγησή των δραστηριοτήτων στον τομέα αυτόν, πραγματοποιήθηκε πρόσκληση υποβολής προσφορών για τη υλοποίηση ενός έργου που αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου (VETLAM II) και το οποίο αφορά την ανάπτυξη και προώθηση συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, τη διά βίου μάθηση και ενεργητικά μέτρα για την αγορά εργασίας.

Το 2014 ολοκληρώθηκε η δεύτερη φάση του σημαντικού προγράμματος για την αναβάθμιση των τοπικών υποδομών (ύψους 9,8 εκατ. ευρώ), το οποίο υλοποιείται από το UNDP. Το 7ετές πρόγραμμα περιλάμβανε διάφορα συστατικά στοιχεία, μεταξύ των οποίων έργα για τη διάνοιξη του έβδομου σημείου διέλευσης Λιμνίτης/Yeşilırmak, μέτρα ασφαλείας για τα κτίρια στο σημείο διέλευσης Λήδρα/Lokmaci, αντικατάσταση των αμιαντοσωλήνων νερού στην Λευκωσία, πολιτιστικές εκδηλώσεις, καθώς και μικρής κλίμακας επιδοτήσεις για δραστηριότητες ενίσχυσης της περιβαλλοντικής συνείδησης στην Καρπασία/Karpaz.

Από το 2008 υπάρχει μια μονάδα διαχείρισης έργου (ΜΔΕ) για την υποστήριξη των δικαιούχων επιχορηγήσεων, η οποία αποσκοπεί στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και της κανονικότητας της εκτέλεσης μέσω, για παράδειγμα, του ελέγχου για δυνητικά μη επιλέξιμες δαπάνες. Η σύμβαση έληξε τον Δεκέμβριο και στα τέλη του 2014 υπογράφηκε η σύμβαση για νέα PMU.

Η παρακολούθηση της οικονομικής προόδου υλοποιήθηκε μέσω ενός Καταπιστευματικού Ταμείου της Παγκόσμιας Τράπεζας και συντάχθηκαν ειδικές εκθέσεις. Η δραστηριότητα αυτή είχε σχεδόν ολοκληρωθεί στα τέλη του 2014. Το έργο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό λαμβανομένης υπόψη της εντολής για ενθάρρυνση της οικονομικής ανάπτυξης που περιέχεται στον κανονισμό για τη

βοήθεια. Μια νέα σύμβαση με την Παγκόσμια Τράπεζα βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας.

4.2.3. Στόχος 3: Ενθάρρυνση της συμφιλίωσης, μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και στήριξη της κοινωνίας των πολιτών

Η *Διερευνητική Επιτροπή για τους Αγνοούμενους* (ΔΕΑ), η οποία υποστηρίζεται μέσω συμφωνίας συνεισφοράς με το UNDP, έφτασε τον υψηλότερο ετήσιο αριθμό περιπτώσεων εντοπισμού «αγνοουμένων» (157) που έχει επιτευχθεί έως σήμερα. Από τους συνολικά 2001 αγνοουμένους, 948 έχουν πλέον εκταφεί και 564 έχουν ταυτοποιηθεί γενετικά και επιστραφεί στις οικογένειές τους. Οι επιτόπιες εργασίες καθίστανται ολοένα δυσχερέστερες, καθώς οι νέες πηγές πληροφόρησης είναι πλέον σπάνιες και η πρόσβαση στους εναπομένοντες πιθανούς τάφους είναι πιο δύσκολη. Από τα σημεία όπου πραγματοποιήθηκαν εκσκαφές το 2014 βρέθηκαν λείψανα μόλις στο 17 %, μολονότι εντός του έτους εκχωρήθηκε πρόσβαση σε μια δεύτερη περιοχή που ήταν προηγουμένως απροσπέλαστη λόγω της παρουσίας του τουρκικού στρατού. Τον Ιούλιο οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων επισκέφθηκαν το ανθρωπολογικό εργαστήριο και απεύθυναν κοινή έκκληση με την οποία ενθάρρυναν τυχόν μάρτυρες να δώσουν πληροφορίες. Η επικοινωνία αποτελεί σημαντικό μέρος των εργασιών της ΔΕΑ και στο πλαίσιο του κανονισμού για τη βοήθεια θα παρασχεθεί στήριξη ώστε μια έκθεση σχετικά με το δύσκολο έργο της δικοινοτικής ομάδας επιστημόνων, που έλαβε χώρα στη Λευκωσία τον Απρίλιο, να μεταφερθεί και σε άλλες τοποθεσίες εντός και εκτός Κύπρου. Περίπου το 70 % της συνολικής χρηματοδότησης της ΔΕΑ παρασχέθηκε δυνάμει του κανονισμού για τη βοήθεια. Τον Δεκέμβριο υπογράφηκε νέα συμφωνία ανάθεσης αρμοδιοτήτων με το UNDP για ποσό 2,6 εκατ. ευρώ.

Οι δραστηριότητες για την *προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς*, μέσω της στήριξης της δικοινοτικής τεχνικής επιτροπής για την πολιτιστική κληρονομιά, συνέχισαν να σημειώνουν σημαντική πρόοδο με την ολοκλήρωση των εργασιών στο τζαμί Mustafa Pasha (πρώην εκκλησία του Σταυρού) στην Αμμόχωστο, στο χαμάμ (μεσαιωνικά τουρκικά λουτρά) στην Πάφο και στην εκκλησία του Αγ. Νικολάου στο Συριανοχώρι/Yayla. Περατώθηκε επίσης η δεύτερη φάση των εργασιών στο τζαμί της Δένειας/Denya. Ο αντίκτυπος αυτού του έργου είναι πολύ σημαντικός όσον αφορά την οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Τον Ιούλιο διατέθηκαν επιπλέον πόροι ύψους 1,3 εκατ. ευρώ για άλλα ορόσημα που βρίσκονται εντός των τειχών της πόλης της Αμμοχώστου, δηλαδή για την αποκατάσταση μέρους των τειχών ανάμεσα στον πύργο του Οθέλλου και τον πύργο του Ναυστάθμου, την πρώτη φάση της πρόσβασης των επισκεπτών στον προμαχώνα Ραβελίν και τις εργασίες διατήρησης στον προμαχώνα Μαρτινένγκο. Σε πολλές περιπτώσεις είναι σημαντικό να υπάρξει παρέμβαση όσο το δυνατόν συντομότερα ώστε να αποτραπεί περαιτέρω φθορά. Τον Δεκέμβριο υπογράφηκε μια νέα συμφωνία ανάθεσης αρμοδιοτήτων (φάση 3 στο πλαίσιο του παρόντος προγράμματος) με το UNDP για 1,4 εκατ. ευρώ, φέρνοντας το συνολικό ποσό που έχει διαθέσει μέχρι σήμερα η ΕΕ για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στα 6,7 εκατ. ευρώ.

Το 2014 υπογράφηκαν δέκα νέες επιχορηγήσεις στο πλαίσιο της 4ης πρόσκλησης υποβολής προσφορών (2,5 εκατ. ευρώ) για το πρόγραμμα «*Κυπριακή Κοινωνία των Πολιτών σε Δράση*», με στόχο την ενίσχυση της τουρκοκυπριακής κοινωνίας των πολιτών, τη συμφιλίωση και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης. Προήχθη η δέσμευση ως προς την προστασία του περιβάλλοντος, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη συμμετοχή στον πολιτισμό και τον αθλητισμό. Ξεκίνησε η διαδικασία υποβολής προσφορών για την παροχή τεχνικής βοήθειας στον τομέα της κοινωνίας των πολιτών, συμπληρωματικά προς τη στήριξη μέσω επιχορηγήσεων.

4.2.4. Στόχος 4: Προσέγγιση της τουρκοκυπριακής κοινότητας στην ΕΕ

Το ακαδημαϊκό έτος 2014-15 ήταν το πρώτο που καλυπτόταν από μια διετή συμφωνία ανάθεσης αρμοδιοτήτων που υπογράφηκε με το Βρετανικό Συμβούλιο το 2013 για τη διαχείριση του *προγράμματος υποτροφιών* το οποίο δίνει τη δυνατότητα σε τουρκοκύπριους φοιτητές, ερευνητές και επαγγελματίες να σπουδάσουν στην ΕΕ. Κατά το πρώτο έτος ανάθεσης αυτής της δραστηριότητας παρουσιάστηκαν κάποιες δυσκολίες ως προς την εφαρμογή. Εντούτοις, το 2014 χορηγήθηκαν 115 επιχορηγήσεις στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην ενημέρωση των φοιτητών σχετικά με ευκαιρίες εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου ώστε να διευρυνθεί η έκθεση της τουρκοκυπριακής κοινότητας σε άλλους ευρωπαϊκούς πολιτισμούς. Η Επιτροπή χορήγησε απευθείας επιπλέον 20 επιδοτήσεις βάσει προηγούμενης πρόσκλησης για το ακαδημαϊκό έτος 2013-14.

Το πρώτο έργο *Infopoint*, σκοπός του οποίου ήταν να ενημερωθεί το κοινό σχετικά με το πρόγραμμα βοήθειας και τις πολιτικές της ΕΕ και να μάθει περισσότερα σχετικά με την ΕΕ μέσω της διοργάνωσης σεμιναρίων, εργαστηρίων και εκδηλώσεων προβολής, περατώθηκε το 2013. Τον Δεκέμβριο υπογράφηκε νέα σύμβαση παροχής υπηρεσιών *Infopoint* με την ίδια εντολή.

4.2.5. Στόχοι 5/6: Προετοιμασία της τουρκοκυπριακής κοινότητας για την καθιέρωση και εφαρμογή του κεκτημένου

Το γραφείο τεχνικής βοήθειας και ανταλλαγής πληροφοριών (TAIEX) της Επιτροπής συμβάλλει στην προετοιμασία της τουρκοκυπριακής κοινότητας για την εφαρμογή του κεκτημένου μετά τη διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος. Το 2014 η βοήθεια επικεντρώθηκε σε 16 βασικά σημεία, ή «τομείς», του κεκτημένου. Μέσα στο έτος πραγματοποιήθηκε νέα επιλογή εμπειρογνωμόνων των κρατών μελών της ΕΕ, αλλά λόγω καθυστερήσεων στην επίτευξη συμφωνίας με τους δικαιούχους σχετικά με τη διαδικασία επιλογής, ο συνολικός αριθμός των δράσεων το 2014 (221) ήταν μικρότερος σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη. Ανάμεσα στις δράσεις του TAIEX περιλαμβάνονταν μαθήματα κατάρτισης, εργαστήρια, επισκέψεις μελέτης και νομικές υπηρεσίες συμβουλευτικής.

Η προετοιμασία της τουρκοκυπριακής κοινότητας για τη μελλοντική ανάπτυξη του κεκτημένου παραμένει περιορισμένη, καθώς παρεμποδίζεται από το χαμηλό ακόμη επίπεδο έγκρισης νομικών κειμένων που αποσκοπούν στην εναρμόνιση της νομοθεσίας με το κεκτημένο, τις περιορισμένες ικανότητες σύνταξης νομικών κειμένων και την ελλιπή εφαρμογή. Ωστόσο, εντός του 2014 εγκρίθηκαν σημαντικά νομικά κείμενα σχετικά με τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές καθώς και για την ασφάλεια των προϊόντων, ενώ οι νομοπαρασκευαστικές εργασίες συνεχίστηκαν και επιταχύνθηκαν κατά το τελευταίο μέρος του έτους.

Συνεχίστηκε η στήριξη του εμπορίου διαμέσου της πράσινης γραμμής (κανονισμός 866/2004). Εμπειρογνώμονες των κρατών μελών της ΕΕ διενήργησαν τακτικούς φυτοϋγειονομικούς ελέγχους σε πατάτες και εσπεριδοειδή. Επίσης, ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες κατάρτισαν ενημερωμένο κατάλογο των σκαφών των οποίων τα αλιεύματα μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορικών συναλλαγών διαμέσου της πράσινης γραμμής.

4.3. Δημοσιονομική εκτέλεση (συμβάσεις και πληρωμές)

4.3.1. Ανάθεση συμβάσεων

Οι αναλήψεις υποχρεώσεων το 2014 ανήλθαν σε 26,5 εκατ. ευρώ. Ορισμένες συμβάσεις, ιδιαίτερα όσον αφορά την τεχνική βοήθεια, θα ολοκληρωθούν στις αρχές του 2015. Μετά τις σημαντικές προσπάθειες για το κλείσιμο συμβάσεων που

πραγματοποιήθηκαν κατά τα τελευταία τρία έτη, τον εξορθολογισμό του προγράμματος και τις δράσεις ανάθεσης σε εξωτερικούς συνεργάτες, το ποσοστό ανάληψης υποχρεώσεων αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω το 2015 έτσι ώστε να ανταποκρίνεται περισσότερο στο ποσό για τα ετήσια προγράμματα.

4.3.2. Πληρωμές

Το 2014 οι πληρωμές ανήλθαν σε 21 εκατ. ευρώ. Η τάση όσον αφορά τις πληρωμές αναμένεται ότι θα είναι ανοδική καθώς ο όγκος των αναλήψεων υποχρεώσεων θα αυξάνεται.

4.4. Παρακολούθηση

Η Επιτροπή είναι άμεσα υπεύθυνη για την εκτέλεση των περισσότερων έργων (άμεση διαχείριση). Το επίπεδο επίβλεψης από το προσωπικό της Επιτροπής είναι υψηλό, με επισκέψεις δειγματοληπτικού ελέγχου, καθώς και με επιτόπιες συνεδριάσεις και συντονιστικές επιτροπές. Μια ειδική μονάδα διαχείρισης του προγράμματος παρακολουθεί την εκτέλεση των επιχορηγήσεων που προορίζονται για την τοπική ανάπτυξη, τις ΜΜΕ και τις αγροτικές επιχειρήσεις και υποστηρίζει τους δικαιούχους αυτών των επιχορηγήσεων. Η υλικοτεχνική υποστήριξη του TAIEX παρακολουθείται μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος διαχείρισης του TAIEX.

4.5. Εσωτερικοί και άλλοι έλεγχοι

Διενεργήθηκε επίσης εκ των υστέρων έλεγχος σε μια σειρά από φακέλους δημόσιων συμβάσεων (υπηρεσίες, έργα και προμήθειες) που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος βοήθειας. Το σχέδιο της τελικής έκθεσης εκδόθηκε στα τέλη του 2014. Δεν αναφέρθηκαν σημαντικά σφάλματα και δεν υπάρχουν δράσεις προς υλοποίηση.

Το 2013 το κλιμάκιο εσωτερικού ελέγχου διενήργησε έλεγχο σχετικά με την «από κοινού διαχείριση» με σκοπό την αξιολόγηση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου της Γενικής Διεύθυνσης Διεύρυνσης. Το πεδίο εφαρμογής του ελέγχου περιλάμβανε έργα που είχαν χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος βοήθειας. Υλοποιήθηκαν συστάσεις σχετικά με τους ελέγχους λειτουργίας, την αξιολόγηση των κινδύνων και την παρακολούθηση.

4.6. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση του μέσου TAIEX ολοκληρώθηκε το 2014, με συστάσεις σχετικά με τις μεθόδους για τον καθορισμό προτεραιοτήτων, τον έλεγχο ποιότητας, τον ακριβή προσδιορισμό ενδιάμεσων στόχων και την τήρηση της ικανότητας απορρόφησης. Κατά τα δύο προηγούμενα έτη 2012-13 καταβλήθηκαν εκτεταμένες προσπάθειες αξιολόγησης σε επίπεδο τομέων και προγραμμάτων και υπάρχουν ήδη δράσεις που έχουν υλοποιηθεί ή ενσωματωθεί στον προγραμματισμό: έτσι, αυτή τη στιγμή πραγματοποιείται αξιολόγηση και αναβάθμιση του δείκτη για το σύνολο του προγράμματος· το 2015 θα ξεκινήσουν οι εργασίες των συμβούλων σχετικά με στην ικανότητα του τομέα των υγρών και στερεών αποβλήτων, καθώς και για την ενίσχυση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών· τέλος, ενισχύθηκε η στήριξη του TAIEX με νέα σχέδια δράσης και νέους εμπειρογνώμονες.

Η Equipo Argentino de antropologia forense (EAAF), από την οποία η ΔΕΑ έχει ζητήσει τη διεξαγωγή τακτικών αξιολογήσεων απόδοσης, πρότεινε το 2014 τρόπους βελτίωσης της απόδοσης όσον αφορά τη λειτουργία της ΔΕΑ.

4.7. Πληροφόρηση, δημοσιότητα και προβολή

Το 2014 πραγματοποιήθηκαν 53 δράσεις προβολής, από τις οποίες ξεχωρίζουν τα εγκαίνια του νέου δικοινοτικού σταθμού επεξεργασίας λυμάτων της Λευκωσίας στη Μια Μηλιά/Haspolat, οι τελετές για την ολοκλήρωση της αποκατάστασης της εκκλησίας του Αγ. Νικολάου στο Συριανοχώρι/Yayla και του τζαμιού στη Δένεια/Denya και μια μεγάλης κλίμακας εκδήλωση με τίτλο «Αναζητώντας τους αγνοουμένους μας», η οποία απευθύνεται στις οικογένειες των αγνοουμένων και αποσκοπεί στην ευαισθητοποίηση σχετικά με το έργο της ΔΕΑ.

Διοργανώθηκε φεστιβάλ για την Ημέρα της Ευρώπης στο βόρειο τμήμα της Λευκωσίας, από κοινού με την αντιπροσωπεία της Επιτροπής στη Λευκωσία. Η αντιπροσωπεία διένειμε επίσης μια σειρά από δελτία τύπου σχετικά με τις δράσεις του προγράμματος στα τουρκικά, στα ελληνικά και στα αγγλικά.

4.8. Διαβουλεύσεις με την κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας

Πραγματοποιήθηκαν τακτικές συναντήσεις με εκπροσώπους της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, ιδίως όταν ανώτεροι υπάλληλοι της Επιτροπής επισκέπτονταν το νησί. Η Επιτροπή εξακολουθεί να βασίζεται στη συνεργασία της κυβέρνησης όσον αφορά την επαλήθευση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, ενώ έχει επίσης τακτικές συναντήσεις με τη μόνιμη αντιπροσωπεία στις Βρυξέλλες.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή εξακολουθεί να παρέχει βοήθεια για την επίτευξη του κύριου στόχου του κανονισμού, που είναι *να διευκολυνθεί η επανένωση της Κύπρου μέσω της προαγωγής της οικονομικής ανάπτυξης της τουρκοκυπριακής κοινότητας*, αλλά η διευθέτηση του κυπριακού ζητήματος θα επιτευχθεί μέσω πολιτικού διαλόγου, τον οποίο η Επιτροπή ενθαρρύνει και υποστηρίζει. Το 2014 δεν επιτεύχθηκε κάποια σημαντική πρόοδος σε αυτή τη διαδικασία, αλλά η Επιτροπή είναι έτοιμη να αξιοποιήσει κάθε εξέλιξη που σημειώνεται και η οποία έχει συμφωνηθεί και από τις δύο κοινότητες. Η εντολή που δόθηκε στο πλαίσιο του κανονισμού για τη βοήθεια εξακολουθεί να ισχύει και η Επιτροπή συνέχισε το έργο της για την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στον κανονισμό αυτόν. Σημαντικό μέρος της βοήθειας συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, είτε άμεσα μέσω επιδοτήσεων του ιδιωτικού τομέα, είτε έμμεσα μέσω της βελτίωσης των υποδομών, των τηλεπικοινωνιών, της ποιότητας των προϊόντων, της ανάπτυξης των ανθρώπινων πόρων ή μέσα από την καθοριστικής σημασίας προετοιμασία για την ανάπτυξη του κεκτημένου.

Τα λειτουργικά προβλήματα που παρουσιάζονται κατά τόπους μπορεί να είναι ιδιαίτερα σοβαρά σε ορισμένους τομείς, λόγω των περιορισμένων ικανοτήτων των δικαιούχων και της έλλειψης πόρων σε τοπικό επίπεδο, που περιορίζουν τη συμμετοχή της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν μπορεί να διακόψει τις εργασίες της σε τομείς που αποτελούν κεντρικά στοιχεία του κεκτημένου και είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική και κοινωνική ευημερία των πολιτών της ΕΕ.

Η γενική εικόνα που προκύπτει όσον αφορά τις επενδύσεις σε υποδομές είναι ότι η διαχείριση των συμβάσεων είναι δύσκολη, ότι υπάρχουν προβλήματα ως προς την παράδοση, τη λειτουργία, τη συντήρηση και τη βιωσιμότητα και ότι συχνά απαιτείται στήριξη «μετά την παράδοση». Η ανάπτυξη των υποδομών, ωστόσο, κατέχει περίοπτη θέση στον κανονισμό για τη βοήθεια, και υπάρχει σημαντικός όγκος έργων που βρίσκονται στο στάδιο της προετοιμασίας, ιδίως σε ό,τι αφορά το περιβάλλον.

Το 2009 ξεκίνησε σε τοπικό επίπεδο η υλοποίηση έργων μεγάλης κλίμακας στο πλαίσιο του κανονισμού για τη βοήθεια, και τόσο η Επιτροπή όσο και οι δικαιούχοι έχουν πάρει πολλά διδάγματα κατά τα πέντε έτη που μεσολάβησαν από τότε. Παρά τις ιδιαίτερα υψηλές φιλοδοξίες του κανονισμού για τη βοήθεια, η συνεπής προσέγγιση της Επιτροπής και η εστίασή της στα σημαντικά θέματα έχουν αποφέρει απτά αποτελέσματα. Πολλά προγράμματα, μεταξύ των οποίων τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και τα προγράμματα επιχορηγήσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων για τους ιδιωτικούς φορείς, τα σχολεία και τις κοινότητες, έχουν καταφέρει να χαίρουν εκτίμησης και να έχουν σημαντικό αντίκτυπο. Όσον αφορά ιδίως το πρόγραμμα υποτροφιών, οι απόψεις είναι ιδιαίτερα θετικές και έχει επιτευχθεί ικανοποιητικό επίπεδο προβολής.

Το επίπεδο εμπιστοσύνης και θετικής γνώμης για την ΕΕ εκ μέρους της τουρκοκυπριακής κοινότητας, όπως φαίνεται από τις έρευνες του *Ευρωβαρόμετρου*[4], είναι υψηλό για τα δεδομένα της ΕΕ, αλλά η διατήρηση της προβολής της ΕΕ και της επικοινωνίας με την τουρκοκυπριακή κοινότητα ως πολίτες της ΕΕ αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη συνολική διαδικασία διευθέτησης του κυπριακού ζητήματος.

[4] http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_arch_en.htm